

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

postmottak@kmd.dep.no

NOU 2016:18 Hjertespråket - høringsuttalelse

Deatnogátte Sámiid Searvi (DGSS) er fornøyd med at utvalget i sin innstilling foreslår Tana kommune som språkbevaringskommune. Våre merknader til utvalgets innstilling er som følger:

Sameloven

§ 3-8 Helse- og omsorgssektoren

Det er bra at det styrkes ved lov at alle i språkbevaringskommuner har rett til å bli betjent på samisk i helse- og omsorgssektoren og -institusjoner.

§ 3-11 Samisk i den kommunale forvaltningen

Det er på tide at det fastsettes i lov at samisk språk skal være likestilt med norsk i språkbevaringskommuner. Det er betryggende at kommunene avskjæres i lovs form fra å vedta i kommunestyret om samisk skal være likestilt eller ikke med norsk.

DGSS mener at kommunene skal ha samisk som et naturlig samhandlingsspråk, ved besøk og på telefon. Disse må informere om sine tjenester på samisk og ha samiskspråklig informasjon om enkeltsaker synlig på sine nettsider og sosiale medier.

§ 3-12 Klageinstans

Klageordningen er akseptabel, særlig at det foreslås fastsatt i sameloven at organisasjoner har selvstendig klagerett i generelle saker. Klager fra enkeltpersoner skal gå til overordnet offentlig organ eller fylkesmannen. Av erfaring vet vi dog at enkeltpersoner sjelden kan føre en ressurskrevende klage videre i et offentlig klagesystem. Derfor er utvalgets forslag om en egen lov om samisk språkombud (samisk språkombudslov) meget nødvendig.

DGSS støtter dette og ber om at ny lov om samisk språkombud fastsettes snarlig. Terskelen for å henvende seg til språkombudet vil være lavere for enkeltpersoner enn å rette klage via andre offentlige klageorganer. I dag finnes det ikke et eget organ der enkeltpersoner kan henvende seg til på en mer uformell måte, gjerne muntlig, når de opplever at språkkrettigheter i lover og forskrifter ikke følges opp. Vi nevner i denne sammenheng at samer vil nok ha større tillit til et samisk språkombud enn til andre offentlige klageinstanser. Det er behov for et slikt ombudsorgan dersom samiske brukere skal ha den lovbestemte tryggheten for å kunne bruke og bli betjent på sitt språk.

§ 3-13 Organisering av samisk språkarbeid

DGSS mener at Sametinget i større grad må skille mellom politisk og forvaltningsmessig behandling av språksaker. Sametinget vil som et politisk folkevalgt organ trekke de store politiske linjene mht. samiske språk og gi føringer for språkforvaltningen i sametingsmeldinger og ved fastsettelse av forskrifter og retningslinjer.

Etter at foreslåtte bestemmelser i sameloven og forskrifter er på plass, har en selvstendig språkforvaltning et godt og tilstrekkelig grunnlag for å behandle språksaker i henhold til lovverket og retningslinjer.

DGSS støtter forslaget om at Sametinget utformer og fastsetter forskrifter om bruken av tospråklighetsmidlene. Både kommunens overordnet plan og personalplan (se merknader til § 3-17) om hvordan behovet for samisktalende medarbeidere og de ansattes samiskkompetanse skal oppnås, skal bla. ligge til grunn for Sametingets tildeling av tospråklighetsmidlene til kommuner.

DGSS støtter utvalgets anbefaling om at Sametinget skal bruke en større andel av tospråklighetsmidlene til språkvitalisering i barnehager og skoler, se side 41 i utvalgets innstilling. denne anbefalingen skal gjenspeiles i Sametingets forskrifter om tospråklighetsarbeid.

DGSS vil sterkt anbefale at statens bevilgninger økes betraktelig til kommunenes tospråklighetsarbeid med tiltak og aktiviteter som kreves for å følge opp samelovens kapittel 3 med tilhørende forskrifter.

§ 3-14 Tilsyn

Det er positivt at tilsynet for gjennomføring av språkreglene i sameloven kapittel 3 og tilhørende forskrifter, foreslås fastsatt i sameloven. Det er avgjørende at tilsynet styrkes ytterligere i forhold til tidligere tilsyn som ikke har fungert i det hele tatt. DGSS mener at tilsynet skal gjennomføres årlig i de ulike sektorene; skole, barnehage, helse- og sosialsektoren, administrasjonen og -tjenester, osv.

§ 3-16 Opplysninger fra folkeregisteret

DGSS støtter at offentlige myndigheter skal kunne innhente nødvendige opplysninger fra folkeregisteret for gjennomføring av bestemmelsene i samelovens kapittel 3. Vi støtter også at Sametinget skal forvalte de registrerte opplysninger som andre enn offentlige myndigheter har bruk for.

§ 3-17 Kommunal- og fylkeskommunal planlegging

DGSS mener at det er nødvendig å fastsette i sameloven at kommuner og fylkeskommuner har en plikt til å utarbeide overordnede planer som beskriver hvordan de skal oppfylle samelovens språkbestemmelser og tilhørende forskrifter. I den overordnede planen må kommunen beskrive språksituasjonen og utviklingen i barnehagene, skolen, helse- og omsorgssektoren med hjemmetjenesten, blant barn og ungdom på fritiden, i kommunal administrasjon og -tjenester, osv.

DGSS mener at den overordnede planen må ha tilhørende personalplaner som viser kommunens og fylkeskommunens behov for samiskspråklige medarbeidere i forskjellige sektorer og stillinger. Planen må vise hvilke tiltak som må iverksettes for å dekke behovet for samiskspråklige i bestemte sektorer og stillinger. I forhold til den overordnede planen skal kommunen og fylkeskommunen vise til resultatoppnåelse.

Barnehageloven, opplæringsloven

DGSS støtter de foreslåtte endringene i disse to lovene og vi er fornøyde med at det foreslås fastsatt i loven at kommunene skal informere foreldrene om hvilke rettigheter barn har til samiskspråklige tilbud i barnehagene og til undervisningen i og på samisk. Vi støtter også forslaget om at fylkeskommunene skal informere elevene om hvilke rettigheter de har til opplæring i samisk. DGSS mener at kommunene og fylkeskommunene må informere årlig, både foreldre og elever.

Ny lov om samisk ombud

DGSS støtter dette forslaget og ber om at ny lov om samisk språkombud fastsettes snarlig. Se våre merknader under sameloven § 3-12.

Avslutning

DGSS støtter de øvrige lovendringene som utvalget har forslått. Lovendringene med fastsetting av tilhørende forskrifter, burde samlet sett styrke og gi trygge rammer og utviklingsmuligheter for bruken av de samiske språkene, både i vår kommune og i andre områder.

Hilsen

Deatnogátte Sámiid Searvi

Máret Guhttor

leder